

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Martia, Biblioteca Asociației
Tinerilor Români, Sibiu.

TELE. ROM. P. CULT.

ȘI LIT. POP. ROM.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

La situațiune.

Din incidentul anului nou membri consistoriului archidieceșan, profesorii seminariai și cealaltă inteligență din Sibiu în fiecare an se presensază la Excelenția Sa Inalt Preasfântul Domn arhiepiscop și metropolit spre a-i aduce felicitările obicinuite și a-l încredința despre stima și iubirea ce o dătoresc supremului lor păstoriu sufletesc.

În răspunsul său Excelenția Sa totdeauna ne arăta vederile generale despre starea noastră bisericească și politică, și astfel noi la anul nou în răspunsul Excelenției Sale vedem programul lucrărilor, direcțiunea și spiritul acelora pentru anul cel nou.

Marcant este răspunsul Excelenției Sale cu deosebire acuma din incidentul felicitărilor de ieri.

Suntem în o amorfă completă noi românii în cele politice, o erna grea ne-a copleșit și speranța noastră este în o schimbare a naturii, în o schimbare a stărilor actuale de lucruri.

Avem speranța în primăveră, care trebuie să se apropie, lucrurile vor lua alt sbor, viața nouă va intra în membrele amortite ale vieții noastre în general, va veni apoi vera cea lungă cu zile lungi și vast teren de activitate, ca apoi după ambele se vină toamna bucuriei, când vom eulege rōde.

Inimi calde ne trebuie însă spre a le ajunge aceste, lucrare armonică, pace și iubire, căci în ghiața de acuma se stinge și puțina viață, ce mai svēcnesce în vinele noastre.

Răspunsul Excelenției Sale la cuvântarea Preacuvioșiei Sale părintelui archimandrit vicariu arhiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu, care o publicăm la alt loc al fōiei noastre, de bună sēmă va pune la serioase meditațiuni pe toți ōmenii eugetători, cari au durere de sorțea bisericești noastre, de binele poporului nostru, și cari doresc eșirea din amorfă de acuma.

Ca pe o oglindă fidelă a situațiunei actuale și ca pe cea mai competentă călăuză pentru cetitorii nostri în amorfă politică de astăzi, publicăm deci la locul de frunte răspunsul Excelenției Sale I. P. S. D. arhiep. și metropolit Miron Romanul, care este următorul:

Stimați Domni și Frați!

În timp de erna nu prea putem conta la zile senine; vânturile reci, frigul, ghiața, gerul, nu sunt elemente de viață. Domniile Văstre v'ați adunat aicea astăzi, la începutul anului nou, cu inimi calde, ca încălzindu-mă, să-mi faceți mai suferibilă atmosfera de iernă, ale căreia apăsări le simțim noi cu toții, dar cred că nimeni mai mult decât eu însumi.

Vă mulțămesc pentru căldura, ce mi-o aduceți, carea pentru mine este într'adever binefăcătoare. Și acum încălzit de inimile Domniilor Văstre, pot să dau un sbor mai liber gândurilor mele, cari purced din o meditare asupra experienței, că în lume toate sunt supuse schimbării. După o iarnă grea, amorfă, are să vină primăvera deșteptării și a speranțelor, apoi vera de muncă și a sudorilor, în urmă toamna rōdelor și a mulțămirii.

Căți și cum vom petrece toate acestea, stă în voia bunului Dumnezeu; noi însă avem să fim pregătiți pentru ori și de eventualitate. Fiți dar — v're rog — și de acum înainte tari și statornici în convingeri și în propunerile bune; rămâneți strinși în legăturile, cari și până acum ne-au întrunit și întărit; faceți-vă împreună cu mine datorința, punând toți umăr la umăr, apoi de aci încolo eventualitățile, cari nu depind dela noi, să le lăsăm — cum dăseu — în grija bunului Dumnezeu, care, sum convins, că nu ne va părăsi pe cât timp vom fi și noi buni și conșcii de misiunea noastră. Dumnezeu să vă binecuvinteze!

Revista externă.

În parlamentul austriac, la desbaterea bugetului financiar, a venit în discuțiune și ștergerea loteriilor mici. În Austria, ca și la noi, în principiu toți sunt pentru ștergerea loterii mici, ăr când vine lucrul la adecă, și austriacii, ca și ai nostri, nu se încumetă a astupa acest frumos isvor de venit. O semi-oficioasă din Austria spune, că de când s'a redus numărul tragerilor, de atunci patima de a juca loterie a devenit mai orbă; deputatul Roser face aspre muștrări ministrului Bilinski aruncându-i în față cuvintele „nu dispui de serioșitate morală suficientă pentru a suici gâtul acestui monstru”.

Parlamentul din Austria se propocă la Ungaria, ăr parlamentul din Ungaria la cel din Austria. Un parlament pune vina lipsei de energie pe celalalt, ăr ōmenii bogăți și sëraci jocă neconturbați loterie.

Ministrul de externe din Francia a pus la cale încă în luna lui Martie anul trecut numărarea populațiunei din republică și insula Corsica. Acuma vine fōia oficioasă și publică rezultatul definitiv într'o statistică. E interesantă acēsta statistică, pentru-că ea probază eclatant vederea noastră despre poporul frances, și tocmai de aceea luăm notiță despre ea. Republica francesă dimpreună cu insula Corsica numără 38,517.915 locuitori. Poporațiunea după conscripția din 1891 era de 38,432.948, deci populațiunea Francei în decurs de 5 ani s'a sporit numai cu 175,027 suflete. În raport cu conscripția făcută înainte de asta cu 10 ani s'au sporit numai cu 290.077. Datele acestea au lăsat penibilă impresiune asupra adevăraților patrioți francesi. Ele sunt un rău omen pentru viitorul republicei și ar pute servi de un puternic veto direcțiunei în care a apucat poporul frances. Abandonarea principiilor morale-religiōse duc la o

viață destrăbălată, ce are ca urmare inevitabilă o societate cangrenată, un popor ruinat moralicește și fisicește, care nu mai este în stare a produce. Acēsta e adevărata causă a stagnațiunei numărului locuitorilor din republica francesă.

Se vorbește, că prim-ministrul Italiei, Rudini voeste să disolve parlamentul în fața alegerilor. Guvernul întreg a primit în principiu propunerea lui, și se așteptă numai părerea consiliului ministerial.

Din Constantinopol se comunică unei fōi francesce, că guvernul turcesc a conces Rusia edificarea unei linii ferate, care din Trapezunt să vină în legătură cu drumurile ferate persiane. În chipul acesta Rusia ajunge în atingere nemijlocită din Sevastopol cu orașul Herat, numit și cheia Indiei.

În afacerea lucrurilor poluate din Macedonia europenul lui o direcțiune contrară intereselor românilor.

La opozițiunea patriarhului ecumenic guvernul turcesc nu a aprobat alegerea metropolitului român. Decă dară totuși se va mai forța lucrul pe calea apucată, patriarhul va excomunica pe metropolitul ales.

N'am voi să fim proroci în cele nefavorabile, dar' acest nesucces încât are și colorit politic, nu v' rămânea fără de a fi observat în București, unde s'a anticipat mulțumita la adresa Sultanului.

Diarele, ce sosesc din India spun, că dintre toate calamitățile, cari au trecut în secolul acesta preste India, cea mai îngrozitoare e fōmea împreună cu morbul numit „pestis” sau ciumă, care culege pe fie-care și vieți nenumărate. Bōla s'a încuibat și în armată și în fața pericolului la care se ved expuși, soldații desertează în număr mare din armata comună.

FOIȚA.

Parteniu Trombitaș.

Să ne aducem aminte de bărbații nostri și să le eternisăm memoria.

Faptele cele bune ale lor să afle imitație la generațiunea viitoare, și începutul făcut de ei, dar întrerupt de împregiurări, să-l continue alții, cari se află între condițiuni mai bune.

Bătrânii nostri dispar, unul după altul se duc din acēști vale a plângerei, și cu ei dispare și ultima reminiscență a zilelor trecute.

Să-i revocăm în memoria noastră, să-i prezentăm în cercul lor de activitate, — acēsta e unica recunoștință posibilă, cu care le putem rēsplăti ostenele și bunăvoința lor.

Din anul 1864 până în 1876 cât am studiat la scōlele unguresci din Mureș-Oșorhei, am avut ocaziunea să ved activitatea lui, să simț pas de pas bunăvoința lui și marele interes cătră tinerii studenți români, cari în masse alergau la scōlele din acel oraș, spre

a se înzestra cu armele sciinței și a se prepara pentru viață.

Între anii 1864—1876, era mare numărul tinerilor români, cari cercetau scōlele unguresci din numitul oraș. Valea Mureșului începând dela Toplița până cătră Cucerdea secuiască, ambele Tërnavе, apoi câmpia cu bogăția ei în cereale, inundau acest oraș, și scōlele romano-catolice în preponderanță erau cercetate de români. Noi greco-orientalii eram preste 50, dōră în cifră și mai mare erau frații greco-catolici, și de regulă cei mai buni studenți erau români.

Pe atunci gimnasiul romano catolic avē numai 4. resp. 6 clase. Prin clasa a IV-a românii se răriau și greco-catolicii treceau la Blaj, unde continuau gimnasiul, greco-orientalii în mēsură mai mare veniau la Sibiu spre a studia teologia și apoi intrau ca preoți și învățători în via Domnului și răspândiau lumina în sinul poporului.

Noi tinerii greco-orientalii în Dumineci și sərbători erna, vera, deja la ōrele 7 dimineța ne aflam concentrați în biserica greco-orientală, care e situată la partea extremă a orașului spre rēsărit

Protopopul Trombitaș era de o asprime, care nu se pōte descrie. Trebuia să fie cineva student să lipsescă odată dela biserica și apoi să asculte înfruntarea, care i-se da în fața celorlalți studenți.

Cine a asistat odată la o asemenea scenă, acela cât a fost la studiu nici pe patul de mōrte n'a mai absentat dela biserica.

Studiul catechisării era dat în grija celor mai mari, și de comun după celebrarea sfintei liturgii eram ascultați și recitam lecția.

Ocupațiunea principală în prezența protopresbiterului era cântarea.

Făceam o rōtă cât este biserica de mare, 40—50 de tineri de comun ne aflam în biserica.

Cânterețul cel mai isteț era postat în mijlocul cercului și se începea executarea cântărilor.

Preferință aveau cele bisericesci, urmau apoi cântările naționale și pe vremea aceea cântările naționale erau în mare trecere, și erau de tot moderne.

Ocupațiunea acēsta se continua Duminecă de Duminecă, sərbătōre de sərbătōre și nu era tiner român, care

se nu scie cântările bisericesci, care se nu scie toate cântările naționale.

Rēsunau stradele vecine de cântarea tinerilor români, și orașul Mureș-Oșorhei era un centru cultural pentru noi, în scōle ne procuram sciința civincioasă, în biserica învățăm a rămâne români și ortodocși.

Sunt o mulțime dintre preoții nostri, cari de bună sēmă cu drag și vor revoca în memorie viața de student petrecută în biserica din Tergul Mureșului.

Pe Mureș parochul din Deda Leon Popescu, Ioan Bērsan din Egerseg, Petru Samarghiteanu din Cucerdea română, Petru Pop din Șilea magiară, Petru Pop de Sub-Pădure, Elie Șerban, din Mureș-Cheța, ca să retac pe ceialalți mulți, cu drag vor ceti aceste reminiscențe.

Protopopul Trombitaș ne tinē legați de biserica, căci în orașul acela secuesc era mare pericolul desnaționalisării.

Bogații neguțetori renumiți, ca rēmășite a macedo-romanilor, cari dominau comerțul în acel oraș, bogații neguțetori români erau în apunere.

Reminiscențe din anul 1860.

Suum cuique.

Peste puțin și se încheie o jumătate de secul de la rumperea legăturilor feudali, sub cari am gemut până la anul 1848/9 — și de abia mai trăiesc între noi un dușin de bărbați, cari au luat parte activă la acele lupte pentru libertate. — Apoi dela sfărîmarea lanțurilor absolutiste, sub cari am trebuit să mai suferim până la anul 1860, când ni s'a deschis o nouă eră de activitate națională, încă s'au impuținat tare factorii, ce au incurs la o desvoltare nouă. — Peste curînd și vor dispăre și aceștia dintre cei vii, și d'aceea multe evenimente, ce până acum încă nu le-a limpedit istoria, vor rămîne întinse, dubie și ne-explicabile. — De aceea e datorită contemporanilor acelor întîmplări, până mai trăiesc, d'a le lămuri, și îndeosebi d'a limpedi macar acele momente, ce au devenit controversate și pot seduce pe tînăra generațiune, ca — în necunoștință de cauză — să adune mereu cărbunii la oia de ambițiune a unor idoli dedați la tamăieri și închinăciuni, de cari istoria nu s'a putut feri nici odată.

Un atare moment istoric, ce a devenit tocmai în zilele noastre măr de cîrtă, este *cesțiunea despre primul impuls*, ce s'a dat la înființarea *asociațiunii noastre transilvane pentru literatura română și cultura poporului român*.

Ori-ce faptă istorică se dovedește cu precelînță numai prin acte contemporane și martori oculari. Tot ce după una s'eu mai multe generațiuni de oameni se afirmă în directă opozițiune cu acte, dovedi clasice, se pot cu tot dreptul considera numai de mofturi și palavre.

Primul președinte al *asociațiunii noastre* — Șaguna, carele dela început a petrecut cu atențiune toate mișcărilor pregătitoare, și punându-se în fruntea afacerii, a și dus la îndeplinire ideea *asociațiunii* — așa credem — că a fost și cel mai competent martor și interpretator al faptelor implinite, când în cuvîntarea sa de deschidere a adunării constituante din 9/21 Martie 1861, între altele a constatat și următoarele:

„Într'aceea fiind la guvernul țării o comisiune conchiămată din bărbații cei mai renumiți ai națiunii noastre spre a-și da părere în lipsa limbistică, acești bărbați bravi în literatură și în toate ce privesc la binele obște, au desbătut între sine și trebuia înființării noastre *asociațiunii*, de unde apoi D-l canonic Cipariu și D-l Pretor Pușcariu, carele a și dat la *asocia-*

țiunea acesta impulsul cel dintău prin organele noastre *jurnalistice*, au luat ansă d'a compune din parte-le câte un proiect de statute și mi le-au predat spre întrebuintare după împrejurări — etc. — (Vezi actele *asociațiunii* tipărite în Sibiu, 1862, pag. 45).

Asemenea și primul secretariu al *asociațiunii* — Barău, carele la olaltă cu Șaguna a lucrat la pregătirile pentru înființarea *asociațiunii*, și de aceea a avut imediată cunoștință de cele petrecute, în opul seu: *Părți alese din Istoria Transilvaniei*, volumul III. pag. 31—32 scrie următoarele:

„Membrii comisiunii se mai învoiseră între sine, ca să fie invitați din sinul ei Tim. Cipariu și Ioan Pușcariu, acesta totodată ca urzitor al noii încercări de a ne înființa o societate literară, ca să compue și dinșii câte un proiect de statute.”

Față de aceste dovezi clasice ne-a frapat cetirea unui pasagiu din *Biografia D-lui Dr. Ioan Rațiu* tipărită în *Calendarul poporului* 1897 pag. 69—71, ce sună în următorul mod:

„La anul 1860 a venit apoi la Sibiu se făcă censura de avocat” (adeacă Dr. Rațiu).

„Ideea primă a *asociațiunii* s'a născut în cercul unor tineri români din Cluj: Șipotar, Rațiu, Filep, și avocatului A. Bohățel. Hotărîrea de a face paș pentru înființarea unei *asociațiuni culturale românești* o luară într'o sîră, când de obicei „după cină povesteau cum ar putea mai bine promova cauza nămului românesc. Ei compuseră și un apel către inteligența românească în scopul acesta, și când Dr. Ioan Rațiu a plecat din Cluj spre Sibiu, ca să se facă censura, el s'a oprit în Turda și în Alba Iulia, și a câștigat pe toți fruntașii români pentru ideea „*Asociațiunii*”. — După ce a făcut censura a rămas cîtva timp încă în Sibiu, ocupându-se numai de cauza *Asociațiunii*. Pentru ideea aceasta a câștigat pe Bologa, Ioan Hannia, Nic. Popea, și mai ales pe Metropolitul Șaguna, care s'a și învoit să subscrie cererea făcută către guvern, ca să permită ținerea adunării în scopul înființării *Asociațiunii*. Îscălită astfel de Șaguna, cererea a fost trimisă prin doi tineri la metropolitul Șuluf în Blaj, care din pricina unor formalități n'a voit se-o subscrie. — Atunci a mers, Dr. Rațiu însuși la Blaj și dând Metropolitului explicațiile de lipsă a fost așa de norocos de l'a câștigat nu numai pe el, ci și pe toți canonicii, cari asemenea au scris cererea către guvern. Dela Blaj cererea aceasta a fost trimisă prin juristul Pușcariu, acum avocat în Brașov, apoi a dat rătă prin toate orașele unde sunt Români, și în urmă s'a reîntors er la Dr. Rațiu, carele o-a predat-o Metropolitului Șaguna, er acesta o a înaintat-o guvernului.

„Astfel s'a câștigat permisiunea pentru prima ședință de constituire; astfel s'a înființat „*Asociațiunea Transilvană*”, la inițiativa unor tineri și mai ales a tinerului Dr. I. Rațiu.”

Va să dică, prima idee, primul apel dela Cluj, propaganda la Turda și Alba-Iulia, câștigarea Sibiului, convertirea Blăjenilor, circulara petițiunii spre subscriere, predarea la Șaguna spre înaintare, câștigarea consensului și astfel realizarea *asociațiunii* — toate — toate numai și numai prin Dr. Rațiu, că altfel astăzi n'am avé *asociațiune*. Mein Liebchen, was willst du noch mehr!!

Dar cu toate acestea, fiind aci *cesțiunea de prioritate a primului impuls* pentru *asociațiunea transilvaniei*, unde se recer date cronologice pozitive, trebuie să întrebăm mai înainte de toate pe autorii biografiei D-lui Rațiu: în ce zi au ținut aceștia cu tinerii din Cluj cina aceea, din a cărei spumă de Champagnia a resărit Minerva cu prima idee a *asociațiunii transilvane* în capul D-lui Rațiu? — Și cum se documentează? că altfel s'ar putea data și de pe atunci, când D-l Rațiu sugea încă țită la peptul mamei sale.

Apoi, apelul dela Cluj, întrebăm: din ce zi? cine l'a vîdut? în ce jurnal s'a publicat? și de ce cuprins a fost? — pentru că astăzi — după 36 de ani, pôte scorni ori ce voinicos o sută de apeluri antedatate; numai cât atare marfă astăzi nu mai face parale. Noi la timpul seu vom reproduce un atare apel, — dar nu dela cina tinerilor din Cluj și cu atât mai puțin dela Dr. Rațiu.

Peregrinagiul de propagandă la Turda? Credat Iudaeus Apella! — Eră mai departe la Alba-Iulia? — Ei! — dară D-l Axente Severu ni spune: — că ce e drept — D-l Dr. Rațiu a fost pe timpul acela pe la Alba-Iulia, însă nu scie să fi adus D-l Dr. Rațiu vre-o straiță plină cu prima idee, cu primul impuls la înființarea unei *asociațiuni literare*, — ci numai — că convenind acolo cu mai mulți inteligenți, unde era vorbe pentru o colectă pe sama unui student, el — Axente Sever — li-a răspuns, că el nu mai dă nici un cruceriu până ce pentru astfel de scopuri nu se înființază *reuniuni* formale.

Mai departe se dice în citata biografie, că dl Dr. Rațiu în călătoria acesta argonautică a sa, sosind la Sibiu pentru censura de avocat (cam pe la începutul lui Maiu) ca om „tiner” ar fi scos din amotăla pe bețării de acolo: Bologa, Hannia, Popea și mai pe urmă chiar și pe Șaguna, îmboldindu-i și câștigându-i pentru prima sa idee

de *asociațiune* adusă de el gata — gătită și garnisită. — Noi însă vom dovedi tot cu acte contemporane, că bețării aceștia din Sibiu erau scuțați mai de dimineță și mai trezi pentru ideea de *asociațiune*, decât D. Dr. I. Rațiu când sosise la ei pentru censura de avocat. Nu „tinerul” Rațiu a îmboldit pe acești bețării, ci bețării aceștia au provocat pe fiitorul avocat, ca să dea o probă de nouă sa meserie prin concipierea îndată a unei petițiuni pentru licență de preconsultare. Și decă ni aducem bine aminte, el a și compus această petițiune în 10 Maiu 1860, carea și circulându-se prin studenți spre adunarea de subscrițiuni, s'a predat apoi lui Șaguna spre a o înainta la guvern. Dară primul acesta debut al noului avocat, se vede, că n'a fost prea norocos, pentru-că cererea nefiind potrivită legilor de *asociațiune* și în deosebi lipsindu-i planul și delineaamentele statutelor pe cari era să se bazeze *asociațiunea*, guvernul o a respins în 12 Iuliu 1860 sub Nr. 2475 (8—12). Numai după petițiunea cea nouă a lui Șaguna, din 6 Decembre 1860, și subscrisă numai de el însuși, a urmat consensul cancelariei aulico-transilvane din 22 Ianuaru 1861, Nr. 84. pentru Constituanta ce s'a ținut în 21 Martiu 1861. De aci se vede, că firul continuității dlui Dr. Rațiu dela pretinsa sa prima idee până la ultima petra. ce crede că o a pus-o el la edificiul *asociațiunii* — e tare întrerupt.

Altcum fie-care, și cel-ce a făcut conceptul petițiunii respective, și ce'l ce o a circulat spre subscriere, și în fine și cei-ce o au subscris-o se pot asemenea lăuda cu meritul ore-cărui impuls; — eră dacă dintre toți studenții, cari au făcut posta de subscrițiuni prin totă țara, biograful amintesc numai pe juristul Pușcariu, acesta sémênă mult cu intențiunea de a mistifica numele Pușcariu numai ca lumea nouă să credă, că Șaguna de aceea a designat pe un Pușcariu de inițiator, pentru-că un Pușcariu a adunat subscrierile.

Mai paradoxă însă ni se pare nouă asertul biografiei lui Rațiu, unde dice, că după convertirea celor rei — credincioși dela Sibiu, plecând spre Blaj aci a convertit și pe cei mai rei — credincioși de acolo și în deosebi pe renitentul metropolit Șuluf. — Să ne ierte însă biografii dlui Rațiu, decă le spunem verde, că noi am cunoscut pe metropolitul Șuluf din toate privințele, căruia — decă i se pôte imputa vre-o scădere, acesta a putut fi numai naționalismul seu cel superlativ, hiper-zelul seu pentru națiunea română, încât

Au apus familia Görög, familia Marinovici, Pepelovici, mai era în flóre familia Fogarasy, Filip, Man, Moldovan și Stefani.

Industriașii erau cu totul în apunere.

Branșa tăbăcarilor era compusă exclusiv din români, și aceștia erau deja decimați prin căsătoriile cu secuince.

Era deja iminent pericolul magiarisării, și bețrânul protopop o observa acesta mai bine, el care era în Oșorheiu din anul 1839, el care a vîdut cum s'au pierdut comercianții români, cum meșteșugarii, și cum se perde tot mai mult viața românească din acel oraș.

Astăzi în Oșorheiu toți tăbăcarii români sunt magiarizați, puținii cismari cari s'au aședat acolo abia mai sciu românește, copiii lor deja nu mai vorbesc limba părinților lor.

Dintre neguțători a mai rămas o singură familie, Stefani, dară și aceea magiarizată. Capul ei de azi se închidă ochii și atunci s'au stins toate familiile române de neguțători.

Bețrânul protopop, carele prevedea aceste, plănua înființarea unui convict

în acel oraș, unde tinerii români se aibă cel puțin locuință sub îngrijirea protopopului local. De nutremîntul lor pe atunci încă nu se poté face îngrijire, căci noi studenții de atunci trăiam din pânea, mămăliga și cerealele, pe cari părinții nostri ni le aducéu săptămîna de săptămîna cu desagi în spate.

Stăruințele bețrânului protopop erau îndreptate deci asupra noastră numai în ce privesc locuința. Să fim scoși din locuințe de pe la familii sêrace, scăpătate, să fim scoși din sinul familiilor ungurești, și să fim puși în un internat, unde timpul liber să fie petrecut în viață românească; cu un cuvînt să putem continua firul acolo, unde l'am întrerupt, când am părăsit vatra părintescă.

Dintre familiile române cea mai cu stare era familia Fogarasi. Bețrânul neguțătoriu, era om tare bisericos, nu ar fi lipsit odată dela biserică, și în strana stîngă el cânta până la finea slujbei dumnezeiesci.

Lângă biserica românească din mijlocele neguțătorului Demetriu Fogarasi s'a făcut o casă cu trei încăperi. În casa

acesta s'au aședat câte o masă lungă în fie-care odaie, s'au aședat 12 paturi, tot câte 2 peste olaltă, și astfel s'a făcut începutul unui internat deocamdată pentru 24 de studenți.

În internatul acesta am fost eu ca cel mai înaintat și în etate și în clase, și până în anul 1876 cît am fost eu acolo ca student, aici a avut locuință fiul Venerabilului paroch din Corunca, Ioan Ioanovici, parochul actual din Ruși Ioan Ioanovici, fiul parochului din Mihiș, actualul paroch din Murș-Cheța, Ilie Șerban, actualul preot din Nadeșul-săsesc Ioan Baci, actualul medic din Orlat Dr. Georgiu Prunaș, actualul învățătoriu din Vi-drăsău Ioan Golea, și alții, de cari aici nu mai fac amintire.

În internatul acesta încălditul încă era provîdut de către neguțătoriu Fogarasi.

Numai noi cei adăpostiți în acel internat scim cu cîtă îngrijire era bețrânul protopop pentru viața noastră casnică, pentru desvoltarea noastră și în general pentru conservarea noastră în credință, limba, datinile și obiceiurile părintești.

Eram controlați în toate afacerile noastre, ni se dau îndrumările cuviincioase și în general viața noastră în acel oraș era condusă cu îngrijirea unui bun părinte, care veghia asupra fiilor sei.

Multe ar mai încăpé în cadrul unei foite, și eu în special multe amănunte de special interes public a-și mai avé să spun din viața fericitului în Domnul! Dar' de astă-dată mă mărginesc numai la cele 2 momente principale din viața lui: la adunarea tineretului în giurul bisericii și la internatul, care ne-a adăpostit pe timpul studiilor.

În executarea nobilelor sale năsuințe mult a fost ajutat de bărbații nostri aplicați la tabla regescă din Oșorheiu: Aldulean, Servian P. Barcian și Petru Pipoș, care ca jude de tablă pensionat, acuma se află între noi aici în Sibiu.

În special dl Petru Pipoș, jude de tablă, care a trăit în Oșorheiu până la mórtea bețrânului protopop și actualul protopop, Nicolae Maneguț vor scî ce sôrte a avut acel internat dela 1876 încôce, și eu cunoscînd marele lor interes către tot ce este bun și frumos, cred că nu vor întărîia a completa ceea-ce eu nu mai pot.

în respectul acesta nu l'a întrecut nici odată nici Drul Rațiu. — Noi nu numai nu putem da creșământ unui asert de atare renitență a metropolitului Șuluț față de asociațiune, dară documentele contemporane vor dovedi, că Blășenii erau câștigați pentru asociațiune deja mai înainte de a ajunge Dr. Rațiu acolo ca să-i aducă la calea adevărului.

Dar decât biografii dlui Dr. Rațiu n'au cruțat de loc pe vrednicul metropolit Șuluț, apoi plesnirea în fața metropolitului Șaguna, carele în adunarea constituantă a constatat publice, că *pretorul Puscariu a dat la această asociațiune primul impuls*, — și palma ce o dă și lui Barițiu, carele în istoria sa referitoare la anul 1860 pune pe *Ioan Puscariu ca urzitorul al nouiei încercări de a ne înființa o societate literară*, pune calpac la cele ce înșiră ei cu privire la asociațiune, pentru-că din toate acele ar rezulta, că Șaguna și Barițiu n'au spus adevărul.

Stând lucru așa cum cred biografii, întrebăm pe dl Dr. Rațiu, carele a fost de față în adunarea din 21 Martie 1861, când a pronunțat Șaguna cuvintele acelea, pentru-ce nu s'a sculat să dică, că nu sunt adevărate și să spuie, că nu pretorul Puscariu, ci el, Rațiu, a dat primul impuls?!

Asta n'a făcut-o!

Nu de! pentru-că atunci Șaguna ar fi scos din buzunariu „Telegraful Român“ din anul 1860 Nr. 12, la care s'a provocat, și l'ar fi dat dlui Rațiu să cetască din el următoarele: *)

„Din țara Oltului, 20 Martie.

„On. Dle Redactor! — În numerii 8 „și 9 ai „Telegrafului Român“ sub rubrica „Bibliografie“ cetim o critică aspră a d-lui „Z. Boiu asupra „Mugurilor“ anului 1859 „din Arad și totodată și o notă a D-sale, „că colónele acestui jurnal sunt deschise, dacă cineva ar voi d'a reflecta ceva la „acea critică.

„Eu 'mi iau îndrăsnéla d'a face în „trebuințare de această licență. Însă se nu „gândesci că eu mi-am propus d'a apăra „pre întreprindătorii „Mugurilor“ în con- „tra tuturor atacurilor preatinsului articol, „dară nici să cugeți, că eu aș voi d'a mai „contribui ceva la acea critică, căci după „proverbul român: la un car de ôle ajunge „o măciucă bună! —

„Scopul meu aci nu e altul, decât „a căuta mai cu deadinsul unde e rădă- „cina răului? Și care e lécul? — fără d'a „me amesteca în polemica pomenită.

„Adevărat că tinerii mestecați cu unii „cărungi de pe la Arad, au făcut fiasco cu „mugurii lor, și unii așa numiți poeți au

*) Tipărită cu litere civile și reproducă aci cu ortografie modernă.

Trăim în timpuri îndoite grele, și e bine să legăm firul lucrărilor noastre de activitatea bătrânilor noștri.

Mai ales ați, când și în diare de caracter *per eminentiam* literare pentru afaceri de caracter pur comercial se iau în rîs bătrânii, începînd dela fericitul Șaguna, și toate lucrurile bune se pun în „activă“ unor ômeni tineri, cari de sute de ori ar fi fericiti, dacă ar putea produce, ceea-ce bătrânii noștri, cei după vederile moderne simpli, în ale lor timpuri au produs, mai ales ați e bine să fim în curat cu antecedentele, să scim ce au voit, ce au putut, cum au judecat, și cum au lucrat bătrânii noștri.

Dat'am în fuga condeiului această schiță a activității unui om, care între valurile vieții a lucrat, mult a lucrat pentru conservarea legii și a neamului nostru.

Puținii bărbați, cări mai trăiesc ați din tinerii de odinioară primescă cele scrise ca o palidă încercare de a mă achita de o datorie, care de mult îmi apasă inima.

Póte de altă dată mai multe.

Mateiu Voileanu.

„pătit mai rău ca Bacherl al Germanilor „mai din cesti ani. — Dară ôre e destul „cu aceea, ca pentru crima de prostitu- „țiune a literaturii române să-i osândim la „o mórte morală — cu o publicitate, care „face delictul lor și mai frapant și prin „acésta și scăderile noastre generale și mai „evidente? Ori, decât critica aceea a avut „numai un scop corecționariu său vinde- „cătoriu, — ôre alifia, ce s'a pus pe rană, „nu va transplanta morbul și mai afund, „său dacă rana se póte cura radical prin „o medicină internă, — e cu reson d'a „amputa membrii inficiați unul după altul, „fără de cari corpul nu mai póte exista? „Să ne mîncăm copii ca Saturn? Și apoi „în fine decât voim a preveni răului și a'l „vindeca, n'avem noi lazareturile și spitalele „trebuincioase?

„Adevărat, că poesiile, ce erau să iese „din „Muguri“ și să compună un bouquet „de flori pentru toaleta damelor române, „partea cea mai mare n'au nici o alegere, „nici o colóre și nici un miros. Ei dară, „națiunea, dacă ea, ca o mamă bună e gata „d'a primi din mîna copiilor sei și cea mai „simplă floriceică drept cea mai pompoasă „cunună, numai nu în ochii lumii străine, „ce cîrtesce așa bucuros, — ôre gătit'a ea „o casă cu patru păreți, unde să întîmpine „și să primescă negenată încercările de „devoțiune ale copiilor sei?

„Adevărat, că studenții dela Arad, cu „vr'o căți-va cari au trecut de mult prin „studii, au împărțit publicului român nise „fructe nemature; — însă ôre acesta fă- „cut'a cât de puțin *gard de apărare* pe lângă „grădina mugurilor, ca să nu-i rupă copiii „înainte de vreme, și să-i împartă în lume „drept nu știu ce póme dinsinul Parnasului?

„Adevărat, că copii dela Arad & Comp. „cu idei unguresci, cu sintaxă germană, „și cu cuvinte latinesci nu putură pro- „duce o carte română, și cu atât mai pu- „țin o carte poetică; însă ôre avem noi „un *Partenon* român, nisece sărbători olim- „pice, unde să audă pe bătrâni vorbind „românesce?

„Adevărat, că tinerii adeseori numiți „trebneau să se perfecționeze mai înainte „pre sine, apoi pe alții; însă ôre avem noi „institute de perfecționare în sensul acesta? „Apoi decât n'avem de acestea, — să nu-i „lăsăm să se perfecționeze nici ei de ei „să cade să le scótem ochii — apoi să-i „înfruntăm, că sunt orbi?

„Adevărat, că tinerii români din Un- „garia erau să ia pe V. Alexandri și pe „cei-l'alți eroi ai literaturii române din prin- „cipate — nu de motto, — ci de model și „călăuz în arta literară; însă ôre destul „e d'a trimite pe nisece copii de scólă cu „sărăcia lor peste Carpați, său a-i provoca d'a aduce peste-carpații la sine? Avem noi „biblioteci, museuri, cu un cuvînt *reuniuni*, „cari să ne suplinescă aceste trebuințe, „ș. a. a? Săpienti sat!

„Veți acuma D-le Redactor! unde „zace reul? Cred că-l veți și l'ai simțit „de mult, ca și mine și ca mulți alții ca „noi. — Și întru adevăr — en să luăm „istoria românilor și mai cu semă pe ace- „lora de dincóce de Carpați, și fără ru- „șine și cu sinceritate și cîință mărturi- „sind — vom veni la rezultatul acela, că-i „putem lipi foia din urmă de cea dintăiu, „o putem lega cu scórte mohorite, și pe „acestea — în chipul cum fac poeții cu „tragediile lor — putem scrie cu litere mari „dubla titulatură: Istoria românilor — său „lipsa de *reuniuni*“.

„Decă noi trei milióne de români din „Austria*), a căror existență națională tre- „bue să-și caute și să-și asigureze viitorul „seu numai cu scutul și sub marginile „acestui imperiu austriac, și pe cari stăpă- „nirea acésta negreșit, că nu-i va impe- „deca în întreprinderile lor naționale, de „vor păzi cuviincioasele margini, și cu o „emulațiune vrednică de celelalte națiuni „conlocuitoare vor păzi credința cea de „atâtea ori probată cătră preabunul seu „stăpânitor, — decât — dic — am avea — „nu o academie ca a Ungurilor din Pesta, „ci numai o *reuniune modestă ca a sa- „șilor* din Transilvania cea pentru cunos- „cînța țerii, o *reuniune* d. e. *pentru* cu- „noscerea *literaturii române și pentru* „cultura *poporului român* ș. a., decât

*) Astăzi am dice: Austro-Ungaria.

„ne-am aduna sub forma asta legală în tot „anul odată la Brașov, apoi la Săcele, la „Zernești, la Făgăraș, la Sibiu, la Reși- „nar, la Seliște, la Blaș, la Hașeg și așa, „mai incolo, unde s'ar găsi niscari quar- „tîre modeste pentru confluenții reuniunei, „apoi am trece și la Lugos și prin Lipova „cea arsă și la Arad, — și mai pe urmă „am trece și la Cernăuți și Sucéva, — decât „din o *contribuire* ce o-ar hotărî *statutele*, „s'ar forma un *fond* pentru formarea de „bibliotecă română, *museu* român ș. a. — „decă literații noștri, și mai ales cei înce- „pători, mai înainte de a-și da opurile sale „pe mîna fiilor lui Guttenberg, le-ar aș- „terne aceste reuniuni spre o revisiune „literară, — cred, că atunci ne-am puté cu- „nósce mai înainte slabiciunile noastre, apoi „am puté îndrepta și pe ale tinerilor mai „cu datornică cruțare fără să aibi scărbe, „fără de a-i descuragia, și a-i desmênta „póte pentru tot d'auna dela literatură.

„Atuncea, — decât ar mai voi a da „vr'un Almanach, le-am puté spune în- „cetișor și între patru păreți: dragii mei! „sunteți de lăudat pentru simțămîntul cel- „arătați, — însă versurile acestea au spirit, „dar n'au stil român, celelalte au metru și „rim, dar n'au fantasie; focul dela Lipova „póte fi obiect de a înduplica inimile bi- „nefăcătorilor spre a aduna milă pe sama „nenorociților, dar nu și materia de poezie „spre a exalta inimile întregului public „român; i-am face atenți și la aceea, că „nu fie-care are aplicare naturală spre „poezie, și sila e înzadar, că nici nu e de „lipsă a se face toți deodată poeți; că „poesia crește mai lesne pe fețele de cât „pe dosurile Carpaților; că spre recom- „pensă noi aici avem alte fântîni literare „de explotat, cari se și potrivesc mai bine „cu caracterul nostru cel greoiu. — An- „ticitățile, istoria și geografia română, mi- „neralogia, botanica, fauna, ș. a. sunt tot „atâtea materii, cari pré lesne se pot îm- „părți de rolă la autorii unei cărți său „a unui Almanach, ce are de scop d'a „emula întreprinderile tinerilor începători.

„Acestea și mai multe de acestea le- „am puté spune nu numai tinerilor dela „Arad, dar și altora, cari au cădut în ase- „menea păcat, — și încă le-am puté spune „așa, ca să nu-i descurajăm și să-i com- „promitim și pe ei și pe noi toți.

„Decă am avé astfel de instituțiuni „basate pe temeiul legal, atunci n'am res- „turna la pămînt pe fie-care, ce-și ridică „capul cătră literatura română, și nu l'am „omorî pozitiv său negativ, ca să nu se „mai scóle. — Decă am fi avut noi o *viață* „socială pe *câmpul literaturii române*, atunci „cred, că Biblioteca ce se pare a lui Bo- „jinea din Pesta, O miie și una de nopți „ale lui Barac din Brașov, Chronica lui „Sincai, Klein, Istoria ost și vest română „a lui Maniu, încercările etimologico-lite- „rară ale lui Cipariu, și alte sute de in- „treprinderi literare — nu și-ar fi dat su- „fletul ofticat în mijocul vieții ca și Ver- „suiții și Mugurii din Arad, — atunci „am avé și lucrări lămurite și un public, la „care produsele literare să aibă și trecere.

„Eu nu mă las mai departe în enume- „rarea folóselor și urmărilor unei *reuniuni a* „literaților *români în Austria*, pentru-că nu „sunt așa de egoist d'a crede, că publicul „nu le-ar crede așa de bine ca mine. Nu „pot însă a nu mai adăuga, că această tre- „buință e așa de *flagrantă* și așa de obște, „încât tinerii dela Arad și femeile noastre „dela Brașov ne-au întrecut de mult cu „astfel de *asociațiuni*, — ne au întrecut — „dic — pe toți cei beștrâni, ce am fost „dedați numai a cărți, dar d'a face ceva „n'avem curagiu.

„Mai naite de a face propuneri con- „crete în direcțiunea acésta — căci asta „mi-a fost scopul, — 'mi intrerup uvrăgiul „meu, parte ca să vîd de află glasul meu „vr'un resunet, parte că nu e potrivit d'a mai „tracta despre o materie numai ocașional- „minte, când aceea e démnă de atributele „unei discusiuni de sine stătătoare. Pro- „mit totuși, că decât veți îngădui, mă voi „mai întorce la acésta mare devisă: *Viri- „bus unitis!*“ *)

(Va urma.)

*) Așteptăm cu mare plăcere și vă rămânem totdeauna gata spre servire. Red.

Din România.

Tóte ministerele din România și-au re- început firul activității parlamentare la 31 Decembre a. tr. afară de ministerul cultelor, care își termină vacanțele numai la 12 l. c.

Aflăm, că experiențele făcute de statul maior austro-ungar cu pușca Manlicher si- stem românesc au reușit în chipul cel mai strălucit.

Cu ocașiunea Săntelor sărbători ale Na- scerei Dlui, Maiestățile Lor Regele și Regina și Altețele Lor Principele și principesa Ro- mâniai au distribuit săracilor din diferite lo- curi ale țerei suma de 35000 lei în bani, lemne și vestminte.

Din parlamentul magiar.

Ședința dela 11 Ianuarie n. 1897.

În fine trecînd feriile de Crăciun de preste două săptămîni, parlamentul nostru ér și-a reluat firul activității întrerupte.

Deputații când s'au depărtat din pa- rlament pela casele lor, fie-care s'a dus cu obligul de a se reîntórce negreșit la rede- schiderea ședințelor ca astfel să-și póta reîn- cepe activitatea dela început tînîndu-se în curent cu toate afacerile cari privesc legisla- tiva la care și dinșii în urma poziției lor iau parte *per eminentiam* activă.

Durere însă, că deputații noștri, adevă- nu ai noștri, a românilor, căci noi ca atari, nu avem reprezentați în parlament nu sau adunat la timpul defipt, ci au absentat, întocmai cum absentéază dela primele prele- geri după ferii elevii dela o scólă fără dis- ciplină și fără conducere puternică.

Din preste patru sute de deputați, abia s'au adunat la prima ședință vre-o cincideci de inși, mai mult ca să asculte rapórtete re- ferenților, decât să se ridice și să vorbescă sprijinind ori combătînd cutare ori cutare obiect. Se vede, că nu s'au recules pe de- plin din dinum-danumurile ferilor. Dar se vor reculege îndată ce se vor aduna toți și se vor pune la ordinea dîlei obiecte unde va fi vorbă despre lucruri sunătoare ori ambiție națională atinsă din vre-o parte ori alta.

Ședința a fost presidată de Szilágy Des- zsó. Notari; Molnár Antal, Lohotzky Vilmos și Lakatos Miklós. Din partea guvernului au fost de față: br. Banffy, Lukács, Dániel, br. Fejérváry și Darányi.

Presedintele presentă transcriptul mini- strului președinte prin care se aduce la cu- noscînță camerei, că Maj. Sa s'a îndurat a primi preagrațios felicitările de anul nou adre- sate din partea camerei.

Tot președintele presenta un alt tran- script al ministrului-președinte prin care se aduce la cuno-ștință camerei, că Maiestatea Sa a primit prea grațios și răspunsul camerei la adresa de Tron prin care s'a deschis sesiunea parlamentară pe periodul 1896/1901.

După acestea s'au prezentat mai multe rapórtete de mai puțin interes și apoi s'a trecut la ordinea dîlei, la desbaterea proiectului de lege despre *sarea pentru vite*.

Referent: Neményi Ambrus.

Primul vorbitoriu la obiect a fost Bra- zay Kálmán, care se bucură pentru proiectul înaintat și-l primesce fiind-că tîntesce la îmbunătățirea sorții economice a marei ma- maiorității a țerii, a cetățenilor, cari se ocupă cu lucrarea pămîntului și cu prăsirea de vite. Doresec numai ca să se fixeze un preț anumit de maza metrică, deși acésta e satorit cu 10 coróne atunci când însuși statul o vinde la fața locului ori la vre-un centru ôre care; dar mai bine ar fi când vinderea s'ar concrede unor particulari în comună prelângă anumite condițiuni cari ar face posi- bilă și controlarea necesară. Afară de aceea el este pentru ștergerea din proiect a biletelor de justificare prin cari singuratecii cumpărători sunt obligați sub pedépsa de 4—100 coróne a-și justifica, că ei au cumpărat dela locul competent sarea și nu de aiurea etc., căci acestea în cele mai multe casuri nu s'ar puté păstra și cei culpabili fără vina lor ar fi expuși la pedepse nemeritate pentru o simplă greșelă involuntară. Prin aceste bilete publicul ar fi expus volnicilor finanților prea zeloși. Pentru delăturarea acestui inconvenient

propune ca sarea pentru vite să se predea spre vânzare în comune la anumiți particulari în saci sigilați cu plumb și astfel s'a satisfăcut și celor mai elementare necesități.

Contele Zichy Jenő și Okolicsányi László încă primesc proiectul, dar cel din urmă are și excepțiuni în conta unor părți din el.

Asboth Iános dăce, că prin proiectul prezentat, guvernul a făcut un pas spre îndreptare în politica sa. Primesc proiectul.

Discuția se încheie și ia cuvântul final ministrul de finanțe Lukács, carele excepționează contra-părerile lui Brázay dăcând, că prin aceea s'ar prescurta venitele statului ce rezultă din minele de sare (O voce: acolo e darea pentru bursă; la acesta reflectă ministrul: darea pentru bursă nu le-ar acoperi; altă voce din sinul partidului popular: să ni se încredințeze numai nouă aruncarea! Mare înaritate.) Un preț fix pentru totă țera nu se poate stabili decât numai pentru locuri anumite de unde aceea o transportă particularii pe spesele lor, ăr biletele de justificare sunt necesare pentru controlarea, ca sarea pentru vite să nu se folosească și spre alte scopuri. Cât privește pedepsele, de aceea și până acum numai arare ori au venit înainte și tot așa se va întâmpla și în viitoriu pentru că biletele fac ca transgresiunile să fie în mare măsură împedecate. Prețul pentru sare e același pe întreg teritoriul Ungariei; pentru străinătate însă până acum nu e fixat. Se arată necesitatea a se transporta mai multă sare în afară, pentru că avem în mare cantitate și e puțin căutată acasă. Lui Asboth Iános, carele criticase politica economică alui Wekerle, îi răspunde, că și el a protejat activitatea guvernului aceluia. Recomandă proiectul spre primire.

Asboth ia cuvântul în cestiune personală și dăce, că el numai a dezvoltat proiectul guvernului și îndată s'a retras din partidul liberal. Camera primesc proiectul în general. După pauză, camera primesc proiectul și în special, afară de Polonyi și Kossuth. S'au pus apoi la ordinea zilei câteva proiecte de lege pentru concesii de căi ferate vicinale, cari se procese.

A mai urmat raportul despre starea casei camerei, dar nici chiar referintele comisiunii, Bauszner Guido, nu s'a prezentat la ședință! astfel acesta s'a amânat pe ședința următoare, când se va pune la ordinea zilei și proiectul de budget pentru anul curent.

Anul nou.

După terminarea serviciului divin în biserica din Sibiu-cetate, întreg personalul gremiului consistorial, însoțit de un foarte considerabil număr de membri ai inteligenței române s'a prezentat la reședința arhiepiscopescă, unde prin graiul Ilustrității Sale a Dnului Dr. Ilarion Pușcariu, au adus omagiile de stimă, și respect vrednicului nostru arhiepiscop și metropolit *Miron Romanul*.

Etă cuvântarea Ilustrității Sale Dnului archimandrit și vicariu arhiepiscopesc:

Excelenția Voastră, Înalt Preasfințite Dle Arhiepiscop și Metropolit!

„Misiunea mai de aproape a biserice este a întemeia iubirea, pacea și bună înțelegerea între oameni. Iubirea, pacea și bună înțelegerea între oameni este împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Excelenția Voastră, ca suprem arhieru al bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, de un șir frumos de ani cu înțelepciune rară, devotament și zel lucrați la realizarea acelei frumoase probleme evanghelice între românii ortodoksi. De aceea, noi, fii credincioși ai bisericii, prezentându-ne astăzi la ziua anului nou înaintea Excelenției Voștre, conduși de simțul recunoștinței noastre și mulțămindu-Vă pentru multele ostenele ale Excelenției Voștre, în interesul biserice noastre și ale credincioșilor ei, Vă urăm din adâncul inimii noastre viață îndelungată cu sănătate și fericire și mulți ani mănoși pentru binele biserice, națiunii și patriei noastre. Să trăiți la mulți ani!”

După caldura alocuțiune a Preacuvioșiei Sale a răspuns Excelenția Sa prin cuvântarea publicată la locul prim al fôiei noastre. Cuvintele Ex. Sale Dnului arhiepiscop și metropolit au fost primite de toți cu înșuflețite și repețite „Să trăescă” la adresa capului bisericei noastre.

Dela Excelenția Sa s'au prezentat aceeași domni la locuința Ilustrității Sale Dnului archimandrit și vicariu arhiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu și prin rostul veteranului director seminarial în pensiu Ioan Hannia, încărcat de ani dar cu suflet întinerit, au pofit Ilust. Sale an nou fericit. Părintele archimandrit a mulțămît călduros, dorind fiecăruia oțelite puteri trupesci și sufletesci, ca să pôtă cu succes întâmpina greutățile vieții, ce ăilnic ni se pun pe umeri.

De încheiere dorim și noi întregului nostru cler, corpului nostru învățătoresc și tuturor cetitorilor nostri „An nou fericit”, rugând pe Stăpânul lumii cu Alexandri:

*„Fă, ca anul, care vine, să aducă un mândru sôre,
„Să deschidă cale nouă de mari fapte roditoare
„Pentru nămul românesc!”*

Noutăți.

Sărbarea principelui Rainer. Luni a ajuns principele Rainer a șeptedecă și a născerii sale, care a sărbătorit-o întreaga Austria. Luni după prânz Maj. Sa monarhal s'a dus în persoană la veteranul principe, spre a-i comunica felicitările Sale. Deși principele voia să-și serbeze ziua numai în cercul familiei sale, totuși numeroase persoane din înalte cercuri diplomatice, militare, apoi reprezentanți ai artei, științei etc. l'au felicitat. Intre telegramele de felicitare din străinătate, era și o telegramă a regelui Italiei Umberto, care în cuvinte calde felicită pe veteranul principe.

Crispi insultat. Dilele trecute fostul ministru-președinte al Italiei, Crispi, pe când trecea pe lângă palatul curții de casație în Palermo, a fost atacat și insultat de o bandă de socialiști. Crispi și-a continuat drumul fără a dăce o vorbă, dar când un tiner din tumult dădu năvală asupra lui să-l lovească, veteranul bărbat de stat s'a refugiat în palat, de unde până după un cês nu s'a depărtat.

Afacerea metropolitului Antim. Ministrul otoman de culte a declarat, că nu pôte să confirme pe Antim, cătă vreme patriarhatul ecumenic nu recunoșce alegerea făcută. Patriarhul ecumenic la rândul său a declarat, că singurul lucru, ce pôte să facă e, să se împotrivăască la caterisirea lui Antim.

Jertfele gazului de cărbuni de pētră. Lucrătorul la o fabrică din Pesta Smilek Mihály dinpreună cu familia sa și alți doi muncitori, împreună 9 înși au fost găsiți alaltă-eri dimineața zăcând în mica lor locuință, luptându-se cu mórtea din cauza gazului de cărbuni ce din nebagarea lor de sēmă a umplut casa. Doi înși, mama familiei și o fetiță a ei au fost găsiți morți, cei lalți înveniați de gaz zăceau amețiți, în agonie. Bolnavii au fost salvați. Catastrofa s'a întâmplat din neprecauția femeii, care a înfundat hornul, ca să nu iasă căldura; urmarea a fost, că gazul neavând pe unde să iasă, a năvălit în casă.

Băiat tăiat bucăți. Dilele trecute poliția din Viena a găsit în canalul din strada Leingraben un cap de băiat. Celelalte părți ale copilului lipseau. S'a constatat, că băiatul s'a născut viu și în etate de câteva zile a fost dărăburit. Mama băiatului încă n'a fost găsită.

Un om de o sută-și-dece ani. Dilele trecute și-a sărbătorit în Viena ziua născerii bătrânul Leb Kohn. El s'a născut în Frauenkirchen la anul 1787 în ziua de Boboteză. El a călăuzit pe Napoleon la anul 1800 prin ținuturile locului său natal. În viață sa numai de două-ori a fost bolnav. Deși de

statură înaltă, e destul de robust încă, pe obraz nici o crêță nu are, memoria îi e bună, pofță de mâncare are.

Un preot sinucigaș. Preotul reformat din Encenes (com. Szabolcs) Nagy Lajos a sărit zilele trecute din ferestra turnului bisericeii, și a murit la moment. Nefericitul om, care a săvârșit faptul îngrozitor cu totă probabilitatea din cauza stării sale materiale decădute, a lăsat după sine o veduvă și opt orfani.

Sinucidere într-o farmacie. Profesorul A. Krob din Villach a intrat într-o farmacie de acolo, și arătând un recept, a cerut morfiu. Farmacistul a luat sticla cu morfiu și-i măsură. Profesorul l-a întrebat, decă morfiul ce e în sticla aceea ar pute să cauzeze mórtea unui om. La răspunsul afirmativ a farmacistului, profesorul a apucat repede sticla din mâna aceluia și a golit-o dintr'una. Au voit să i dea contra venin, dar el cu revolverul în mână amenința pe cei ce voiau să se apropie de el. Pe când au putut să pună mâna pe el deja a fost târziu. În câteva minute profesorul a expiat. După un bilet, ce l'a lăsat după sine, profesorul s'a sinucis de frica de înnebunire.

O desmințire. Domnul G. B. Duică fost colaborator la „Tribuna”, înainte de „erisă”, publică în Nrul dela 31 Dec. v. 1896 al „Gazetei Trans”. o scrisoare, prin care desmințesc scirea publicată în Nrul de probă al „Tribunei Poporului”, că domnia-sa ar fi redactor la numita fôie. Adauge, că s'a retras dela politică și se ocupă cu lucrări literare-istorice asupra trecutului Transilvaniei.

Repausul de Dumineca la noi și în România. Comercianții din Budapesta lucră din reputeri pentru introducerea repausului complet de Duminecă; au pornit chiar miscare în direcția acesta. Au ținut mai multe adunări în cari au provocat adesia tuturor comercianților.

În România s'a pornit mișcare tocmai contrară. În cercurile comerciale se lucră cu energie în contra introducerii repausului de Duminecă, care ar fi chemat să regreseze comerțul, ce și altcum stagnează. Guvernul român, după cele mai nouă sciri, e hotărât să retragă proiectul său de lege în chestia repausului de Duminecă, deorece a fost atacat din mai multe părți, și să-l înlocuiească cu un alt proiect.

Fapta oribilă a unui baron unguresc. „Gazetei Trans.” i-se scrie, că baronul Bánffy János, mare proprietar în Nașfalău din Sălăgiu (Szilagy-Nagyfalu), rudă de aproape cu prim-ministrul Bánffy, în ziua de Crăciun al nostru a voit să puște un câne al unui biet om de acolo. Proprietarul cânelui, Nagy M. Bálint a rugat pe dl. baron să nu-i puște cânele credincios, căci îl are atât de drag, încât mai bucuros să lasă să fie înșuși el pușcat în locul cânelui. Și baronul cu inima sălbatică a tras asupra nefericitului om, care a și expiat înaintea lui. Sărmanul om a lăsat după sine o veduvă cu cinci orfani. Poporul înverșunat a rupt ușile bisericii și a tras clopotul într-o dungă. S'a adunat lume imensă, care a dat năvală asupra casei ucigașului și era cât p'aci să rupă porțile și se zdrobească pe ucigaș, când a sosit gendarmăria, care a împrăștiat tumultul înverșunat.

O afacere a societății „Petrul Maior”. Au trecut câte-va săptămâni, de când corespondentul din Pesta al „Tribunei” publicase în numita fôie între altele și unele sciri despre societatea „Petrul Maior”, cari din incidentul cu retragerea dlui Radu Cupariu de pe scaunul presidial al numitei societăți, conțineau expresii vătămătoare la adresa membrilor societății „Petrul Maior”. Nou alesul president a cerut pe cale privată dela șeful redacției „Tribunei”, să revôce, respective să rectifice neadevărurile publicate cu privire la societatea „P. M.” „Tribuna” n'a făcut acest lucru. Douăzeci și cinci de înși, membri ai societății „P. M.” au trimis apoi tuturor jurnalelor noastre o declarație, spre scopul, de a restabili curatul adevăr.

„Tribuna” firesce, fiind-că declarația acesta nu conținea elogii la adresa ei, n'a publicat-o decât a extras din ea pasagele, ce-i conveneau. Ba în un număr următor al său „Tribuna” dă lecții strașnice membrilor societății „P. M.” că n'au independența judecării și lasă să fie conduși de studentul în filosofie Ilarie Chendi. Domnul Chendi publică apoi în ăiarul „Dreptatea” un răspuns energic la adresa „Tribunei”, și mai ales la adresa șefului ei Dr. Dăian, la care numitul domn nici până ađi n'a fost în stare să răspundă. Membrii soc. „P. M.” au răspuns și ei noului atac, ce le-a îndreptat „Tribuna”, condamnând ostila ținută a acestei foi față cu societatea „Petrul Maior”. Afacerea se încheie în chipul următor: În Nrul din 31 Dec. v. 1896 al „Gazetei Trans”, găsim o declarație a dlui Radu Cupariu. Dl. Cupariu declară, că domnia sa e autorul corespondenței din „Tribuna”, ce a dat ansă la protestele tinerimei universitare din Pesta, dar neavând la sine manuscrisul, nu și aduce aminte, cari cuvinte le-a scris domnia sa, și carile-a adăus „Tribuna” în pasagiul referitor la soc. „P. M.”; declară mai departe, că retrace și regretă partea corespondenței referitoare la soc. „P. M.”, toate aceste spre restabilirea păcii și concordiei în sinul societății „P. M.”. Din partea lor membrii societății „P. M.” se declară mulțumiți cu declarația dlui Cupariu, și declară afacerea de încheiată.

Loterie.

Mercuri, în 13 Ianuarie n. 1897.

Brünn: 62 9 23 83 52

Nr. 756/1896.

[190] 3-3

CONCURS.

Fiind anulată alegerea din urmă de protopresbiter al tractului Hațegului, pe baza statutului organic § 63 combinat cu § 23 punct 5 și a regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter votat de congresul național-bisericesc al metropoliei noastre sub Nr. prot. 136 din 1893, prin această conform ordinului Venerabilului Consistoriu archidiececan din 9 Octobrie a. c. Nr. 5572 plen., se publică concurs pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul acesta.

Fiitorul protopresbiter cu atare va deveni totodată și paroch în locul central al tractului, anume în comuna bisericăscă Hațeg conform concludului congresual din 13/25 Octobrie 1881 Nr 129.

Până când va intra în viață ameliorarea dotațiunei protopresbiterale, pusă în vedere prin concludul sinodului archidiececan din 5/17 Aprilie 1896 Nr prot. 78 emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Venitele protopresbiterale, anume: pausal de cancelarie, ce se dă din fondul archidiececan Rudolfin, și taxele ce încurg pentru vîsttarea comunelor tractuale, pentru procesele divorțiale și pentru alte speciale funcțiuni protopresbiterale;

b) Venitele parochiei protopresbiterale de classa II din opidul Hațeg.

Concurenții au se documenteze calificațiunea prescrișă prin concludul congresual Nr. 111 din 1888, și concursurile lor instruite cu toate documentele necesare — se le asternă Prea Veneratului Consistoriu archidiececan în restimp de 30 de zile dela publicarea acestui concurs în fôia „Telegraful Român”, alăturând la documente și o tabelă de calificățiune după rubricile indicate în provocatul regulament congresual § 12.

Concursurile întrate după expirarea termenului nu se vor lua în considerare.

Dat din ședința comitetului protopresbiter al tractului Hațegului, ținută la Hațeg în 9/21 Decembrie, 1896.

Avram Stanca, Nicolae Sânzian,
preș. adm. protopresb. notariu.

Nr. 8571 Pl.

Se aprôbă.

Sibiu, 21 Decembrie 1896.

Pentru Consistoriul archidiececan:

Miron Romanul m. p.,
archiepiscop